

Dkt. David Howard, Joshua-Ruth, Kipindi cha 1

Utangulizi Sehemu ya 1

© 2024 David Howard na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. David Howard katika mafundisho yake kuhusu Yoshua kupitia Ruthu. Hiki ni kipindi nambari moja, Utangulizi wa Yoshua, sehemu ya kwanza, Yoshua, Tarehe, na Uandishi.

Salamu, mimi ni Profesa David Howard. Nimemaliza mwaka wangu wa 36 wa kufundisha Agano la Kale katika ngazi ya seminari, hasa katika Seminari ya Betheli huko St. Paul, Minnesota. Kwa kweli nilistaafu miezi michache iliyopita na nitaendelea kufundisha nje ya nchi na kama msaidizi hapa na pale nchini Marekani. Lakini imekuwa fursa nzuri kusoma Agano la Kale kwa maisha yangu yote, kimsingi, kazi ya kitaaluma. Nitasema neno kuhusu jinsi na kwa nini niliingia katika Agano la Kale.

Natumaini hilo linaweza kuwa zuri kwako. Nilikulia kanisani. Wazazi wangu walikuwa wamishonari. Nilikulia Amerika Kusini kwa miaka 15 ya kwanza ya maisha yangu. Nilifundishwa na walimu wa Mungu, wachungaji, na wazazi. Nilipokua mtu mzima, niligundua kwamba nilijua mengi kuhusu Agano Jipya na si mengi kuhusu Agano la Kale, ingawa nilikuwa nimesoma mara kadhaa.

Kwa hivyo, Bwana aliponiita katika shule ya uzamili ili nijifunze Biblia, niliamua kwamba labda Agano la Kale ndilo mahali pa kwenda, ili tu nijifunze kidogo kulihusu peke yangu. Sikuingia katika shule ya uzamili kwa nia ya kutafuta kazi katika hili. Kwa kweli nilikuwa nimefanya shahada ya kwanza ya biolojia chuoni, lakini sikuingia katika shule ya udaktari, na hiyo ilikuwa aina ya mgogoro wa utambulisho.

Lakini ninafurahi kwamba Bwana aliniita katika mwelekeo huu. Kwa hivyo, nilichagua Agano la Kale kwa sababu za kibinafsi, na jambo moja lilynipeleka kwenye lingine. Nilihisi kweli nimeitwa kufundisha, na maprofesa wangu wakasema, sawa ukifanya hivyo, unahitaji kupata udaktari.

Kwa hivyo, nilifanya udaktari katika Chuo Kikuu cha Michigan katika Masomo ya Mashariki ya Karibu, nikisoma Agano la Kale katika muktadha na lugha na historia, na nikaanza kufundisha katika Seminari ya Betheli mwanzoni mwa miaka ya 80. Nilifundisha kwa miaka michache katika Shule ya Uungu ya Trinity katika eneo la Chicago, na pia Seminari ya Baptist ya New Orleans, na miaka 18 iliyopita hapa Betheli tena. Nimepata fursa ya kusoma kitabu cha Yoshua katika miktadha kadhaa tofauti.

Katika madarasa matatu tofauti katika kazi yangu ya shahada ya uzamili na udaktari, tulisoma kitabu cha Yoshua kwa Kiebrania, kwa hivyo nilikuwa na uzoefu mwingi wa

kukitafsiri. Nilianza kuandika makala kuhusu kitabu hicho na hatimaye niliulizwa kuandika maoni kuhusu kitabu hicho, na ilikuwa ni fursa kubwa kuweza kuchunguza kwa undani kitabu hicho na kujifunza mambo mengi. Kwa hivyo, mfululizo huu utapitia kitabu cha Yoshua.

Ni kitabu kizuri sana, na nimebarikiwa sana kukifundisha, kukisoma, natumaini kitakuwa uzoefu mzuri kwako tunapopitia na kutambulisha kitabu. Kwa hivyo, kama ningeliza kuhusu hisia za kwanza za kitabu, nafanya hivi darasani mwangu, na mara nyingi watu watasema, vema, kinahusu vita. Nina wimbo, Joshua Fit the Battle of Yeriko, na hiyo ndiyo hisia tuliyo nayo, na ushindi, na kisha nchi.

Na yote hayo ni kweli, bila shaka. Kuna umakini mkubwa katika kitabu na mkazo kwenye vita na migogoro na Wakanaani, lakini nadhani wakati mwingine sisi, kupitia macho yetu wenyewe, tunafikiria vita kama juhudi za kibinadamu, na ninataka kusesitiza, kwamba tutaona hili likiendelea hapa, kwamba ni kweli, vita vinaonekana kupitia macho ya Mungu, na Mungu ndiye mhusika mkuu na mhamasishaji nyuma ya vita, na Israeli, kwa namna fulani, ni aina ya mtazamaji. Mungu huwapa ushindi kila wakati.

Ukifikiria kuhusu hilo, hakuna vita yoyote halisi katika kitabu cha Yoshua ambapo Israeli hushinda vita kwa msingi wa nguvu kubwa ya kijeshi au juhudi zao wenyewe. Ni Mungu anayefanya muujiza, Mungu huongoza vita, au chochote kile. Na kisha, bila shaka, kwa kweli, vita hivyo vinamaliza takriban sura tano kati ya 24, sita kati ya sura 24 katika kitabu, sura ya 6 hadi 12.

Nadhani hizo ni sura saba. Sehemu iliyobaki ya kitabu ni maandalizi ya vita hivyo katika sura ya 1 hadi 5, na kisha usambazaji wa nchi na utimilifu wa ahadi kutoka kwa Mungu. Kwa hivyo, nchi, kitabu kinazingatia zaidi nchi ya Kanaani kama zawadi kutoka kwa Mungu, kama mahali pa kupumzika, na mahali pa urithi, na mahali ambapo Israeli wakati huo, kuanzia sasa, itaweza kuishi maisha yake kwa karne nyingi zijazo.

Kitabu kinaishia na Yoshua mtu akitafakari yale ambayo Mungu amefanya katika hotuba kadhaa, na tena, inatoa aina ya kifuniko cha kiroho kwa, tena, vita hivi. Jambo lingine ambalo watu hufikiria mara nyingi kuhusu vita ni maangamizi, uharibifu wa Wakanaani na Waisraeli. Na hilo linaonekana kuwa kali sana, na linachukua umuhimu maalum leo kutokana na habari za kisasa kuhusu jihadi ya Kiislamu na makundi mengi ya Kiislamu yenye msimamo mkali yanayotaka kuwaangamiza makafiri wote na kadhalika.

Na kwa hivyo, ulinganisho umefanywa kwamba Biblia kimsingi ilikuwa ikiunga mkono kitu kile kile, aina ile ile ya kitu. Nadhani kuna tofauti muhimu, na tutazungumzia zile zilizo katika sehemu inayofuata katika mlolongo, lakini hiyo ni wasiwasi mwingine ambao watu wana nao wanapoingia katika kitabu. Lakini natumaini kwamba

tunaweza kuona zaidi ya hayo, na kuona baadhi ya mienendo mikubwa ya Mungu katika kitabu hiki, na kujifunza kuhusu Mungu ni nani hasa kupitia jinsi alivyowatendea watu wake mwenyewe, na pia, kwa kweli, Wakanaani, watu wa kigeni.

Sio tu kitabu cha adhabu na migogoro ya Wakanaani waovu, lakini kuna hadithi zenye kutia moyo za Wakanaani ambao pia waliokolewa. Kwa hivyo huo ni utangulizi wa muhtasari wa kitabu. Kwa hivyo, hebu tuzungumzie kitabu chenyewe.

Kama una Biblia, itakuwa muhimu kufuatilia sehemu hizi. Kwa hivyo, nitakuomba ugeuke kwenye kitabu cha Yoshua, nasi tutachunguza moja kwa moja. Tutaangalia baadhi ya mambo mahususi kuhusu mtu huyo na muktadha wake, tarehe, na kisha tutaangalia muktadha wa kihistoria, tukirejelea ramani iliyo nyuma yangu hapa.

Pia tutarejelea kile ambacho ningekiita muktadha wa kifasihi, jinsi unavyoingia katika orodha ya Biblia, orodha ya Agano la Kale katika hatua hii maalum. Kwa hivyo hayo yatakuwa baadhi ya mambo ambayo tutaangalia. Na kisha tutaangalia kile ambacho ningekiona kama mada kuu ya kitabu, na kisha mada ndogo kabla ya kuanza sura ya kwanza.

Kwa hivyo, ukiona kwenye ukurasa wa kwanza, au sura ya kwanza ya Biblia yako, kwa kawaida unaona kwenye ukurasa wa kichwa, itasema Yoshua au Kitabu cha Yoshua. Na bila shaka, kitabu hicho kinapata jina lake kutoka kwa mhusika mkuu, kiongozi wa Israeli wakati huo, mtu aliyemitwa Yoshua. Alikuwa mrithi wa Musa, na sasa kiongozi mpya wa Israeli.

Jina lake kwa Kiebrania ni Yehoshua, na linamaanisha Bwana anaokoa, au Bwana anaokoa, au Yahweh, jina la Mungu la kibinafsi linaokoa au linaokoa. Cha kufurahisha ni kwamba, katika tafsiri ya Kigiriki ya Agano la Kale, jina hilo limetafsiriwa kama Yesu, ambalo ni sawa na jina Yesu katika Agano Jipya. Na jina la asili la Yoshua, tunaona kwamba katika Hesabu sura ya 13, jina lake la asili lilikuwa Hoshea, ambalo linafanana sana, linamaanisha wokovu au ukombozi.

Lakini tunasoma katika Hesabu 13, mstari wa 16, kwamba Musa ndiye aliyebadilisha jina la Yoshua kuwa Bwana anaokoa, Bwana anaokoa. Inashangaza kwamba mara nyingi tunasoma Pentateuki kupitia lenzi ya kuona mienendo mikubwa ya Mungu, na watu, na Musa, kiongozi mkuu. Lakini unaporudi na kuiangalia kupitia lenzi ya Yoshua, mtu huyo, anaonekana mara nyingi katika Pentateuki.

Kwanza kabisa, anapatikana katika Kutoka sura ya 17, ambapo yeye ni msaidizi na msiri wa karibu wa Musa. Alikuwa msaidizi wa Musa tangu ujana wake, kulingana na Kutoka sura ya 33. Aliandamana na Musa hadi Mlima Sinai katika Kutoka sura ya 24.

Alikuwa mmoja wa wapelelezi 12 waliotumwa katika Nchi ya Ahadi, na alikuwa mmoja wa wale wawili waliorudi na ripoti chanya. Kwa hivyo, yeye na Kalebu ndio walioruhusiwa kuingia katika Nchi ya Ahadi. Kuna sherehe muhimu ambapo anateuliwa kuwa mrithi wa Musa, na hiyo iko katika kitabu cha Hesabu, sura ya 27.

Na ni kifungu kirefu kidogo ambapo mkazo upo kwenye agizo lake. Ni mtu ambaye Roho wa Mungu aliishi ndani yake, Hesabu 27, mstari wa 8. Ibada ya agizo ilikuwa jambo la dhati sana huku kutaniko lote likishiriki. Eliezeri, kuhani mkuu, alikuwa akiongoza, na wakati wa sherehe hiyo, alipewa mamlaka ya Musa kwa kuwekewa mikono ya Musa.

Na baadaye anapewa jukumu la kugawanya ardhi na Eliezeri. Kwa hivyo, katika kitabu cha Yoshua chenye, tunaona sehemu kadhaa muhimu ambapo usambazaji wa ardhi unatolewa, na ni Yoshua, kiongozi, na Eliezeri, kuhani, wakifanya hivi. Kwa hivyo, ni jambo zito ambalo lina kibali cha Mungu kwa wawili wake, kiongozi wa kiroho na, kwa namna fulani, kiongozi wa kidunia, wanapofika kwenye nchi.

Musa alipofikia mwisho wa maisha yake katika Kumbukumbu la Torati 31, tinasoma kwamba aliwakumbusha kila mtu kwamba Yoshua alikuwa mrithi aliyeteuliwa. Alimwagiza Yoshua awe hodari na jasiri, na hayo ndiyo maneno yale yale yaliyotumika katika sura ya 1 ya Yoshua wakati Mungu anapozungumza naye kwa maneno kama hayo. Na Musa anapokaribia kufa, Yoshua anaingia naye ndani ya hema ya kukutania, ambayo ningebishana kwamba ni hema tofauti na Hema la Kukutania.

Lakini yuko pamoja naye, na Mungu yuko pamoja nao wote wawili pale. Na hatimaye, katika Kumbukumbu la Torati 34, sura hiyo inasimulia kuhusu kifo cha Musa, na inamtathmini Musa kama kiongozi bora zaidi, ambaye hakukuwa na nabii kama huyo tangu wakati huo katika Israeli, kama Musa, katika mistari mitatu ya mwisho ya Kumbukumbu la Torati 34, inamtaja Yoshua katika mstari wa 9. Yoshua, mwana wa Nuni, alikuwa amejaa roho ya hekima. Kwa maana Musa alikuwa amemwekea mikono, na hivyo watu wa Israeli walimtii na kufanya kama Bwana alivyomwamuru Musa.

Kwa hivyo, ni wazi kwamba Musa ndiye kiongozi mkuu, na ni mtu mashuhuri katika historia yote ya Agano la Kale. Yoshua ndiye mrithi wake mteule. Tutaona jinsi, kwa namna fulani, Yoshua alivyokua na kuwa kiongozi.

Hafananishwi kamwe na Musa kwa njia kubwa sana, lakini katika kitabu cha Yoshua, katika Pentateuki, ni wazi kwamba yeye ndiye atakayemrithi Musa na, kwa namna fulani, kujaza nafasi zake, ingawa labda hakuwa kiongozi kwa maana ya kutoa sheria na mambo ya aina hiyo. Kitabu hicho ni wazi kwamba Mungu alikuwa naye mara kadhaa. Kinasema, karibu mara kumi na mbili, kinasema Mungu alikuwa pamoja na Yoshua kama alivyokuwa pamoja na Musa.

Taifa zima liliapa kumtii na kumtumikia. Mwanzoni mwa huduma yake, katika sura ya 1, waliposema kila kitu tulichoamriwa tutafanya, kama vile tulivyomtii Musa, tutakutii wewe. Mwishoni mwa kitabu, walitii changamoto yake ya kuapa kumfuata, katika sura ya 24.

Tunamwona Yoshua akitenda kwa mamlaka katika hotuba za mwisho, katika sura ya 22 hadi 24. Anazungumza kwa mamlaka makubwa. Kisha anatajwa, kitabu kinapoisha, kama mtumishi wa Bwana.

Kuna jambo la kuvutia, ningesema, linalokua na kuwa mada ya kazi katika kitabu. Labda hapa pangekuwa mahali pa kuzungumzia. Tafadhali angalia Yoshua 1, ikiwa utaelekezwa kwingine.

Tutaona katika mstari wa 1, unasema, baada ya kifo cha Musa, mtumishi wa Bwana, na Musa anaitwa mtumishi wa Bwana mahali fulani karibu mara 16, 18 katika kitabu cha Yoshua. Anaitwa mara nyingi zaidi katika Yoshua kuliko alivyo katika Pentateuki nzima. Kwa hivyo, Musa ni mtumishi wa Bwana.

Bwana alimwambia Yoshua, mwana wa Nuni, msaidizi wa Musa, au msaidizi wa Musa. Inashangaza kwamba Yoshua ndiye mrithi wa Musa, mrithi aliyeteuliwa, Mungu amembariki, na kadhalika. Lakini mwandishi wa kitabu, hapa, bado hajamwita mtumishi wa Bwana.

Musa ni mtumishi wa Bwana, lakini Yoshua ni msaidizi tu kwa Musa. Kwa namna fulani, hajapewa mamlaka kamili, au angalau na mwandishi wa kitabu. Musa anaitwa mtumishi wa Bwana mara 16 hadi 18 katika kitabu cha Yoshua, lakini Yoshua haitwa hivyo hadi mwisho.

Unafika mwisho wa kitabu tunapopata kile tunachokiita taarifa ya kifo cha Yoshua alipokufa na kuzikwa. Inasema, sura ya 24, mstari wa 29, baada ya mambo haya, Yoshua, mwana wa Nuni, mtumishi wa Bwana, akafa. Akiwa na umri wa miaka 110, ndivyo ilivyo.

Kwa hivyo, kwa namna fulani, Yoshua alilazimika kufa kabla ya kuteuliwa kuwa mtumishi wa Bwana, lakini hatimaye kitabu hicho kinampa heshima hiyo, kama tulivyomfanyia Musa. Kwa hivyo, hiyo inatosha kumhusu Yoshua mtu huyo. Hebu tuzungumzie kuhusu kitabu chenyewe, uandishi, na tarehe ya kuandikwa kwa kitabu hicho.

Kimsingi, kitabu hicho hakijulikani. Hakuna dai katika kitabu hicho ni nani hasa aliyeandika kitabu kizima. Hakuna dai kwingineko katika Maandiko kuhusu ni nani aliyeandika kitabu hicho, kwa hivyo hatujui kabisa.

Marabi walimhusisha Yoshua na mtu huyo kama mwandishi. Baadhi ya marabi waliona sehemu za kitabu hicho kama zimeandikwa na mtu mwingine baadaye, hasa sehemu inayohusu kifo cha Yoshua. Baadhi ya marabi walihusisha uandishi wa kitabu cha Yoshua na Samweli.

Kuna marejeleo kadhaa katika kitabu kuhusu jambo linalotokea au kitu kilichokuwepo hadi leo, na hivyo hilo lingewafanya wengine waseme si Yoshua, ni mtu fulani baadaye, labda Samweli, na kadhalika. Sasa, ni wazi kwamba Yoshua aliandika sehemu za kitabu kwa sababu, kwa mfano, sura ya 24, mstari wa 26 inasema kwamba Yoshua aliandika mambo haya katika kitabu cha sheria ya Mungu, akimaanisha agano ambalo watu walikuwa wamefanya Shekemu. Kwa hivyo, sina shaka kwamba aliandika baadhi ya kitabu.

Ni nani aliyeandika jambo zima, hatujui kabisa. Maoni yangu ni kwamba wainjilisti, kwa haki, tuna nia ya kuelewa Biblia kuwa kweli na inayoakisi uhalisia wa kihistoria na kuwa sahihi katika kile inachosema. Wakati mwingine tunazunguka magurudumu yetu, nadhani, tunapojaribu kukisia mambo ambayo Biblia haithibitishi.

Wengi wetu tungethibitisha, kwa mfano, uandishi wa Musa wa Pentateuki kwa sababu Biblia inathibitisha sehemu nyingi kwamba Musa alikuwa mwandishi wa Pentateuki nyingi au zote. Tungetetea uandishi wa Paulo wa nyaraka za Paulo na kadhalika. Lakini vitabu vinapokuwa havijulikani, inaonekana kwangu ni zoezi la kuvutia labda kujaribu kukisia waandishi lakini kwa kweli ni zoezi la kukisia na sio muhimu kwa kitabu.

Kama ingekuwa muhimu, maoni yangu yangekuwa kwamba Roho Mtakatifu angewaongoza waandishi kuonyesha ni akina nani waliokuwa waandishi au ni nani aliyekuwa mwandishi. Kuhusu tarehe ya utunzi, tena, hatujui lakini marejeleo hayo hadi leo yanaonekana kama yamepita maisha ya Yoshua. Kwa kweli, ndivyo ilivyo mwishoni mwa kitabu.

Inasema, mstari wa 31, sura ya 24, Israeli walimtumikia Bwana siku zote za Yoshua na siku zote za wazee walioishi baada ya Yoshua na waliojua kazi yote ambayo Bwana aliwafanyia Israeli. Kwa hivyo, iliandikwa wazi baada ya umbo la mwisho la kitabu kuandikwa wazi baada ya wakati wa Yoshua lakini tena, hatujui kweli. Marejeleo kadhaa hadi siku hii yangeonyesha labda wakati wa Samweli.

Kuna marejeleo katika sura ya 6 kwa Rahabu aliyeishi Yeriko hadi leo na isipokuwa yeye mwenyewe aliishi karne kadhaa, hilo linasikika kama liliandikwa haraka sana baada ya matukio ya kitabu cha Yoshua. Hata hivyo, sina uhakika kabisa kuhusu hilo kwa sababu katika kitabu cha Hosea, sura ya 3, mstari wa 5, inasema katika wakati wa Hosea, ambao ni katika karne ya 8 KK, miaka ya 700, inataja nyumba ya Daudi au haitaji nyumba ya Daudi, inamtaja Daudi mwenyewe kuwa hai na hilo ni marejeleo

waziwazi kwa nyumba ya Daudi, kwa ukoo wa Daudi. Kwa hivyo, marejeleo katika Hosea kwa Daudi ni wazi kwa wazao wa Daudi na labda ndivyo ilivyo hapa pia.

Jibu fupi ni kwamba hatujui tarehe ya kuandikwa pia. Tutazungumzia kuhusu muktadha wa kihistoria wa kitabu, tarehe ya matukio ya kitabu, tarehe ya kuandikwa inaweza kuwa baadaye lakini tarehe ya matukio. Unaona ramani hapa na ili kuanza majadiliano kuna marejeleo muhimu.

Samahani, nitaanza tena na tarehe ya Yoshua na matukio yote katika kitabu cha Yoshua yanategemea kuelewa tarehe ya kutoka Misri ilitokea lini. Hapa kuna mjadala mkubwa kuhusu hilo utapata katika fasihi tarehe mbili kuu kutokana na tarehe ya kitamaduni ambayo inategemea marejeleo muhimu katika 1 Wafalme 6, mstari wa 1 ikiwa ungependa kugeukia hilo nitasema mambo kadhaa kuhusu hilo.

Kwa hivyo, katika 1 Wafalme 6 muktadha hapa sasa ni miaka kadhaa baadaye katika siku za Sulemani wakati Sulemani anaweka msingi wa hekalu. Hivi ndivyo inavyosema 1 Wafalme 6, mstari wa 1 “katika mwaka wa 480 baada ya watu wa Israeli kutoka katika nchi ya Misri.” Inaendelea kusema katika mwaka wa nne wa utawala wa Sulemani juu ya Israeli katika mwezi wa Zivu, ambao ulikuwa mwezi wa pili, alianza kujenga nyumba ya Bwana. Kwa hivyo, inatuambia kwamba Sulemani alipoweka misingi ya hekalu, hii ni miaka 480 baada ya kifo cha Sulemani.

Sasa tunajua kwa usahihi kabisa wakati Sulemani aliishi na tarehe ya hii ingekuwa nini. Katika mwaka wake wa nne, ingekuwa yapata 966 KK 967. Na kwa hivyo, unarudi nyuma miaka 480 na unafika mwaka 1446 KK. Na kwa hivyo, mtazamo wa kitamaduni umekuwa kwamba Israeli walihama kutoka Misri na kupanda kuelekea nchi ya Kanaani mnamo 1446. Na miaka 40 baadaye walipoingia hatimaye chini ya Yoshua ingekuwa yapata 1406. 1400 ni nambari nzuri ya duara kwa hilo.

Shida ni kwamba wakati akiolojia ilipoanza kufichua mambo katika Mashariki ya Kati yapata miaka 100 iliyopita, mwanzoni mwa karne ya 20. Ikawa wazi kwamba kulikuwa na safu kubwa ya uharibifu katika mashariki mwa Mediterania, uharibifu wa miji, uhamisho wa watu na uhamiaji, na kadhalika. Na ilikuwa kama kuanguka kwa ustaarabu na ilikuwa kama matokeo ya karibu vita vya nyuklia kwamba maisha yalilazimika kuanza upya. Hiyo kwa kawaida imekuwa ikianza karibu 1200 KK.

Hivi majuzi labda miongo michache baadaye katika miaka ya 1100 lakini tutasema 1200 ni nambari nzuri ya duara kwa hilo, na hiyo kwa kawaida huonwa na wanaakiolojia sasa kama mwisho wa kile kinachoitwa Enzi ya Shaba ya Mwishoni. 1200 KK, ni kidogo baada ya mwanzo wa kile kinachoitwa Enzi ya Chuma. Na kwa hivyo, miji ilipokuwa ikianza kugunduliwa, baadhi ya tabaka hizi za uharibifu wakati huo zilihusishwa na Waisraeli kuja kuharibu miji ya Kanaani.

Kuna marejeleo katika jiwe la Misri kutoka chini ya mfalme wa Mereneptah hadi karibu mwaka 1208 likirejelea Israeli kama watu katika nchi ya Kanaani. Kwa hivyo, inaonyesha wazi Wamisri waliwatambua kama nje ya Misri na hilo lingeimarisha mtazamo kwamba labda walikuwa wametoka tu. Kuna wainjilisti wazuri katika kundi kuu la wasomi muhimu ambao wangeendana na tarehe ya baadaye. Wainjilisti wamegawanyika sawasawa kati ya tarehe yoyote. Kwa hivyo, hakuna suala la uaminifu wako kama msomi wa kawaida au la ni tarehe gani unayoendana nayo. Mtazamo wangu mwenyewe ni kwamba tarehe ya mapema ndiyo inayowezekana zaidi kwa sababu kadhaa. Moja ni kwamba marejeleo haya katika Wafalme. Wasomi wanaoona hivyo baadaye wanaona hii miaka 480 kama nambari ya mfano inayofikiria labda mizunguko 12 ya miaka 40 ya vizazi. Kwa hivyo, mara 12 mara 40 ni 480 na ukiona kizazi kizazi halisi, maisha ya watu yangekuwa karibu na miaka 20 au 25 . Unaweza kuifinya hiyo hata hivyo kwa maoni yangu jinsi mstari unavyosomeka hiyo ni tarehe sahihi kabisa kwa sababu inaendelea kuzungumzia kuhusu mwaka wa 480 baada ya watu kutoka Misri katika mwaka wa 4 utawala wa Sulemani katika mwezi wa Zivu ulikuwa mwezi wa pili. Kwa hivyo, inaonekana kama inajaribu kuwa tarehe ya kalenda na sio kutumia nambari ya mfano lakini inatupa nambari halisi yenye miaka, miezi na hata chini ya kiwango hicho cha usahihi.

Jambo moja ambalo unaweza pia kuona katika mijadala ya tarehe ya kutoka ni kwamba ukijumlisha miaka ya majaji wote katika kitabu cha Waamuzi, hivyo na hivyo ikawa mwamuzi na nchi ilikuwa, ikihukumiwa kwa miaka mingi sana nchi ilikuwa na mapumziko kwa miaka 40 au miaka 80, unapata idadi ambayo ni kubwa kuliko inayofaa katika kategoria yoyote. Una idadi ambayo ni kubwa kuliko miaka 400 kati ya Yoshua na tuseme Mfalme Daudi. Na kwa hivyo, katika hali yoyote ile lazima ufinye utawala wa majaji muda wa majaji. Nadhani jambo kuu ni kwamba ukisoma kwa makini katika kitabu cha Waamuzi tutaona kwamba majaji walikuwa, majaji binafsi hawakuwa na jukumu la ardhi nzima. Wakati mwingine kuna migogoro ya kikanda chini ya mwamuzi huyu au mwamuzi yule. Na kwa hivyo, huenda ikawa inaingiliana katika kile kilichokuwa kikitokea huenda haikuwa mfululizo kwa mpangilio wa matukio.

Mtazamo wowote wa kutoka, iwe ni mtazamo wa mapema au wa baadaye, unapaswa kufinya baadhi ya nambari hizo. Na kwa hivyo, mtazamo wangu ni kwamba ni tarehe ya mapema ndiyo tarehe bora zaidi. Kwa hivyo, ningeanalia tena mwisho wa nambari wa kifo cha Musa karibu 1406 au 1400.

Muda wa Yoshua pengine ni marejeleo ya urefu wa matukio katika kitabu cha Yoshua kama miaka 30, miaka 5-7 ya vita vilivyoendelea na kisha miaka mingine 25 hivi ya kuweka mambo pamoja katika nchi na kadhalika. Kwa hivyo hiyo ingekuwa kidogo kuhusu tarehe ya matukio.

Ramani niliyochora hapa imekusudiwa kuonyesha muktadha wa kijiografia na kihistoria kwa hivyo acha nijaribu kuelezea hili ramani hii inawakilisha miaka 3000 ya historia ya Agano la Kale. Kwa hivyo, nina Wahiti walikuwa, Milki ya Wahiti ilitawala katika sehemu hii ya eneo kwa miaka mia kadhaa kuanzia 1400 hadi 1200 KK. Waashuri na Wababeli walikuwa wakiendana kila mara. Kulikuwa na wakati ambapo Waashuri walikuwa na nguvu na vitu vingi kwenye ramani hii vilikuwa chini ya Milki ya Waashuri. Kisha bahati yao ilipungua na bahati ya Wababeli ikawa kubwa. Waajemi kuelekea mwisho wa kipindi hicho, waliwashinda Wababeli na wakashikilia utawala hadi Alexander Mkuu aliposhinda Mashariki ya Karibu karibu 330 KK.

Wamisri nguvu yao ilikuwa zaidi katika milenia ya 3 na 2 KK miaka ya 3000, 2000 hadi karibu 1000. Kwa hivyo kila kitu hapa hakipo katika nguvu sawa kwa wakati mmoja hii inawakilisha takriban miaka 3000 ya historia ya Agano la Kale. Lebo nilizotoa kwa herufi kubwa kwa herufi nyekundu ni falme kuu za ulimwengu katika karne hizi tofauti bluu . Nguvu ndogo za kikanda na mataifa dhidi ya historia ambayo Israeli iliishi maisha yake zaidi katika historia yake. Kwa hivyo, hii ni Aramu, mji mkuu ulikuwa Damasko. Jina la kisasa la nchi hizi liko katika kijani kibichi kwa hivyo hiyo ni Syria na hiyo ndiyo Damasko ile ile tunayosikia habari zake katika habari siku hizi.

Waamoni waliishi mashariki mwa Mto Yordani. Hii ni ramani mbaya hapa, Yordani ni ndefu zaidi kuliko hiyo. Wamoabu waliishi mashariki mwa Bahari ya Chumvi, na Waedomu waliishi kusini-mashariki mwa Bahari ya Chumvi. Wamidiani walikuwa hapa chini katika sehemu ya kaskazini-magharibi ya Jangwa la Arabia. Hii ni Rasi ya Sinai ambapo Waisraeli walitoka Misri na kuingia Sinai na kuelekea nchi ya Kanaani.

Hatimaye Ibrahimu alihama kutoka Uru, pengine kusini mwa Mesopotamia wengine waliweka kaskazini zaidi, lakini akiwa kusini anahama hapa hadi mji wa Harani na kutoka hapa ndipo anapokea wito wa kushuka hadi nchi ya Kanaani.

Kwa hivyo, huu ndio msingi. Kwa hivyo, unakumbuka katika Mwanzo Mungu anaita, Ibrahimu tayari anahama na baba yake Tera na familia yake na wako Harani. Mungu anamwita Ibrahimu aende katika nchi ya ahadi na kwa hivyo anaipeleka familia yake hapa. Ibrahimu anakaa hapa na mwanawe Isaka na Yakobo wote wanaishi hapa. Wana 12 wa Yakobo, Yusufu, unajua hadithi hizo.

Wanaishia Misri kwa sababu ya njaa. Yusufu anainuka katika nyumba ya Farao kwa miaka 400 ya utumwa huko Misri na kisha Musa anainuliwa ili kuwatoa watu kutoka Misri, ng'ambo ya Bahari Nyekundu. Mahali fulani chini ya Mlima Sinai, wanapata Amri Kumi na sheria kwenye Mlima Sinai. Hatimaye wanaanza safari ya kwenda katika nchi ya Kanaani. Nchi ya Kanaani itakuwa eneo hili lote hapa.

Wanawatuma wapelelezi katika nchi, Hesabu 13 na 14. Wapelelezi wanarudi na ripoti mbaya. Watu wanalalamika kwa hivyo Mungu anawahukumu kutangatanga jangwani kwa miaka 40.

Zinaishia mwishoni mwa wakati huo hapa juu, mashariki mwa Mto Yordani, mashariki mwa Yeriko na Yerusalemu. Hapa ndipo kitabu cha Kumbukumbu la Torati kinapofunguka. Kumbukumbu la Torati lina hotuba za mwisho za Musa. Musa hatavuka Yordani pamoja na watu kwa sababu ya dhambi aliyoifanya katika Hesabu sura ya 20. Kwa hivyo, una hotuba za mwisho za Musa hapa.

Kisha katika kitabu cha Yoshua, inaanza hapa pia na kisha kitendo kinatupeleka Kanaani. Kinaenea kusini na kaskazini na watu wanaishi katika nchi ambayo Mungu alikuwa ameahidi.

Kwa hivyo hiyo ni aina ya muktadha wa kihistoria na kijiografia wa kitabu hiki . Tutarudi kurejelea hili zaidi lakini huu ni utangulizi wa jumla wa hilo.

Huyu ni Dkt. David Howard na mafundisho yake kuhusu Yoshua kupitia Ruthu. Huu ni kipindi nambari moja Utangulizi wa Yoshua Sehemu ya kwanza, Yoshua, Tarehe na Uandishi.